

RUSEPROSJEKTET I VARPA 2025

ÅRSRAPPORT 2025

Innhold:

- s. 1 Innholdsoversikt
- s. 2 Sammendrag
- s. 4 Tall fra ruseprosjektet 2025
- s. 5 Fakta fra ruseprosjektet 2025
 - s. 5 Drift av rusa
 - s. 5 Gjenfangst av villaks
 - s. 5 Lus på villaks
 - s. 5 Lus på oppdrettslaks
 - s. 5 Lus på sjøørret
 - s. 6 Garnskader
 - s. 6 Andre sår/skader på fisk
 - s. 6 Vinterstøinger
 - s. 6 Smolt
 - s. 6 Ål
 - s. 7 Pukkellaks
 - s. 7 Oppdrettslaks
 - s. 7 Kvaliteten på laks og sjøørret
 - s. 8 Størrelsen på laks i 2025
 - s. 8 Størrelsen på laks for hver måned
 - s. 8 Størrelsen på sjøørret i 2025
 - s. 8 Størrelsen på sjøørret for hver måned
 - s. 8 Oversikt over oppgangen av laks og sjøørret for hver måned
 - s. 9 Oter
 - s. 9 Ulovlig fiske
- s. 11 Sportsfisket i Varpavassdraget 2025
- s. 13 Vurderinger etter 2025-sesongen

Sammendrag

Etter 2025-sesongen har ruseprosjektet har vært i kontinuerlig drift i 16 år, og med helt lik gjennomføring. Antall driftsdøgn har variert en del, hovedsakelig basert på når isen går av vannene om våren og når isen begynner å legge seg om høsten.

I 2025 ble rusa satt ut 22. mai og tatt på land 16. oktober. Totalt 148 driftsdøgn.

Vannstanden i vassdraget begynte å gå ned i slutten av mai, men holdt seg bra fram til ca. 20. juni. Ved inngangen til juli begynte det å bli lite vann i Varpelva. Utover i juli gikk vannstanden gradvis ned, og det var svært lite vann i elvene fram til siste halvdel av august. Aldri tidligere har elvene vært så små i vassdraget. I Triumselva var det så vidt tegn til et bittelite sig i vannet, i Kvannelva var det ei lita renne i elva der det rant litt vann. Varpevla bestod i begynnelsen av august av små og store dammer. 3 laks som stod fast i Varpelva ble tatt med håv og fraktet i en stamp med vann opp i Varpa, dette var fisk på 510 mm, 520 mm og 570 mm.

I 5 uker var det ikke forhold for at laks og sjøørret kunne gå opp i vassdraget, til dette var Varpelva altfor lita.

I tørrperioden i sommer var det et veldig liv av kråker, ravner og hegrer i Kvannelva. Det ble funnet rester av død småfisk/ungel her. Bekken fra Kvannelva under E-6 var tørr, og yngel hadde ikke mulighet til å trekke fra Kvannelva og inn i Lakstjønnå (som vanligvis er et svært trygt område å oppholde seg). Regn i slutten av august førte til svært store elver og høy vannstand.

I denne perioden kom det opp noen lakser, men først og fremst kom det opp en del pukkellaks i vassdraget. I slutten av september og et stykke ut i oktober var det igjen ganske lav vannstand i vassdraget. Fra midten av oktober og resten av høsten og vinteren har vannstanden i elvene vært bra.

Vanntemperaturen i juli og august var høy der rusa stod i Varpa. Den andre uka i juli var det 22 grader i vannet, og i slutten av måneden 25, 2 grader i vannet der rusa stod.

I 2025 registrerte rusa **188 villaks** og **66 sjøørret** i Varpavassdraget. 2025 var et dårlig år for laks i Varpavassdraget og et elendig år for sjøørret.

Den meget sterke nedgangen i antall registrerte ål i rusa de siste årene bare fortsatte i 2025; *det ble ikke registrert en eneste ål.*

I 2025 ble det registrert 16 pukkellaks og 2 oppdrettslaks i rusa.

I mai ble det registrert 1 vinterstøing i rusa.

Det er svært overraskende og veldig gledelig at det ikke ble registrert lus på laks og/eller sjøørret i 2025, det er første året dette har skjedd de 16 årene rusa har vært i drift.

Hos laks var det garnskader på 7,4 % av oppgått laks, og ingen garnskader på sjøørret.

Ruseprosjektet har i 2025 blitt økonomisk støttet av Statsforvalteren i Nordland, NINA, The Quartz Corp og Cermaq Norway.

Den innbundne utgaven av ruseprosjektet i Varpa har også tatt med de 3 delrapportene fra 2025.

Årsrapporten fra ruseprosjektet i Varpa 2025 blir sendt følgende:

Statsforvalteren i Nordland
Norsk Institutt for Naturforvaltning (NINA)
Miljødirektoratet
Sjømat Norge
Cermaq Norway
The Quartz Corp
Hamarøy kommune

Drag, februar 2026

Stig Tangen

TALL FRA RUSEPROSJEKTET 2025

Laks:	188
Sjørørret:	66
Sjørøye:	0
Oppdrettslaks:	2
Regnbueørret:	0
Pukkellaks:	16
Ål:	0
Smolt:	1
Lakseyngel:	25
Vinterstøinger:	1
Innlandsrøye:	68
Innlandsørret:	40

Fisk med lus av totalt oppgått fisk (%):

Laks: 0

Sjørørret: 0

Garnskadet laks (%): 7, 4

Garnskadet sjørørret (%): 0

Skadet laks: 3, 2 %

Skadet sjørørret: 0 %

Gjenfanget laks: 4 stk; 2, 1 %

Antall rusedøgn: 148

FAKTA FRA RUSEPROSJEKTET 2025

Drift av rusa

Rusa ble satt ut 22. mai. Det ble vurdert å sette den ut noen dager før, men det kom ennå litt drivis/isflak ned Kvannelva. Basert på gammel lokalkunnskap, begynner den første laksen å gå opp i vassdraget så snart nedre del av Varpa begynner å bli isfri, så sannsynligvis har det kommet en del laks opp i vassdraget før rusa ble satt ut. Det kom opp 5 store laks i rusa de 4 første dagene av rusedrifta.

I perioden fra slutten av juni og til midten av august var rusa så skitten at den måtte rengjøres tre ganger i uka, og ledegarna måtte rengjøres 2 ganger i uka. Sivområdet fra rusa og ned mot elveutløpet av Varpelva blir gradvis større/tettere for hvert år, og det gror mye siv fast i ledegarna på begge sidene av rusa. Fra midten av august har laksen kun ei åpen renne på ca. 1, 5 m bredde uten siv å komme seg gjennom utfor ruseåpningen når vannstanden er lav.

Vinterstøinger og smolt har ikke problemer å komme seg ut i havet om våren/tidlig sommer da det er flere meter fra begge ledegarna og til stranda.

Rusa ble tatt på land 16. oktober.

Gjenfangst av villaks

Det ble registrert 4 laks i rusa som hadde blitt merket i rusa i fjor, (fisk mellom 700 mm og 800 mm), disse kom opp i vassdraget i juni. Dette utgjør 2, 1 % av registrert laks i rusa i år.

Lus

Lus på villaks

Det var 0 % villaks med lus i 2025.

Lus på oppdrettslaks

Det ble ikke registrert lus på oppdrettsfisk.

Lus på sjøørret

Det var 0 sjøørret med lus.

Garnskader

Laks

Det var i alt garnskader på 7, 4 % av oppgått laks i rusa i 2025.

Mai: 3 laks med garnskader (700 mm, 700 mm og 710 mm). 27, 3 % av oppgått laks.

Juni: 8 laks med garnskader (alle fiskene mellom 500 og 580 mm, og samtlige garnskadet fisk ble registrert i rusa den siste uka av juni)), 7, 0 % av oppgått laks.

Juli: 1 laks med garnskader (540 mm, 1. juli) 6, 25 % av oppgått laks i juli.

September: 1 laks med garnskader (590 mm). 4, 8 % av oppgått laks i sept.

Oktober: 1 laks med garnskader (680 mm). 9, 1 % av oppgått laks i oktober.

Sjørørret

O sjørørret med garnskader.

Andre sår/skader på fisk

Laks med sår/skader i 2025 utgjorde; 3, 2 %.

I mai hadde 2 laks (670 mm og 690 mm) et stort sår på den ene siden og i buken.

I juni hadde 1 laks (630 mm) mye sopp på rygg og hode.

1 laks i juni, 690 mm hadde en stor flenge i siden etter forsøk på repping, og det samme hadde en laks på 750 mm.

1 laks på 700 mm hadde et stort sår i sporrota og kutt i sporen.

.

Vinterstøinger

Det ble registrert 1 vinterstøing (690 mm) i rusa i mai 2025.

Smolt

Den 29. mai ble det registrert 1 smolt i rusa, sluppet videre ut av vassdraget.

Ål

Ingen ål registrert i rusa i 2025.

Pukkellaks

I 2025 kom det opp 16 pukkellaks i rusa.

Dette var fisk mellom 500 og 570 mm, og var mellom 1, 10 og 1, 52 kg.

Ei trådruse som den som står i Varpa egner seg svært dårlig til å fange pukkellaks. Dvs. den fanger pukkellaks, men det er nesten umulig å få fisken ut av rusa fordi tanngarden i nerkjeften setter seg fast i garnlinet i rusa, og de fleste av pukkellaksene kom seg ikke så langt inn i rusa som i «tømmerrommet». 12 av pukkellaksene måtte hentes ut langt inne i rusa, dette er en svært tidkrevende og vanskelig jobb (for å ikke ødelegge /sette hull i garnmaskene)

Oppdrettslaks

Det ble registrert 2 oppdrettsfisk i rusa i 2025.

1 oppdrettslaks i september, 665 mm og 1 i oktober, 680 mm

Kvaliteten på villaks og sjøørret

Kvaliteten på laks og sjøørret har vært meget bra i 2025.

Størrelsen på laks

Laksene som kom opp i mai var mellom 650 mm og 780 mm. I juni kom det opp 17 laks mellom 700 mm og 799 mm og 2 laks mellom 810 og 875 mm. I juli var det 2 laks mellom 700-799 mm, og 2 laks mellom 800 – 899 mm. I august 1 laks 765 mm og 1 laks 870 mm.

Mesteparten av fisken, 55, 9 %, var mellom 500 mm og 599 mm.

Laks under 400 mm: 0 stk

400 – 499 mm: 11 stk : 5, 8 %

500 – 599 mm: 105 stk : 55, 9 %

600 – 699 mm: 38 stk : 20, 2 %

700 – 799 mm: 29 stk : 15, 4 %

800 – 899 mm: 5 stk : 2, 7 %

900 – 999 mm: 0 stk:

Størrelsen på laks for hver måned (i mm)

	< 400	400 – 499	500 – 599	600 – 699	700 – 799	800 -899	900 - 999
Mai:	0	0	0	6	5	0	0
Juni:	0	8	70	17	17	2	0
Juli:	0	1	11	0	2	2	0
Aug:	0	0	8	4	2	1	0
Sept:	0	2	11	6	2	0	0
Okt:	0	0	5	5	1	0	0

Størrelsen på sjøørret i 2025

Sjøørret under 300 mm:	25 stk; 37, 9%
300 – 399 mm:	39 stk; 59, 1 %
400 – 499 mm:	2 stk; 3, 0 %
500 – 599 mm:	0 stk
600 – 699 mm:	0 stk;

Størrelsen på sjøørret for hver måned (i mm)

	<300	300 – 399	400 – 499	500 – 599	600 - 699
Mai:	0	0	0	0	0
Juni:	0	3	0	0	0
Juli:	5	0	0	0	0
Aug:	6	1	0	0	0
Sept:	9	28	2	0	0
Oktober:	5	7	0	0	0

Oversikt oppgang av laks og sjøørret for hver måned

	<u>Laks</u>	<u>Sjøørret</u>
Mai:	11	0
Juni:	114	3
Juli:	16	5
August:	15	7
September:	21	39
Oktober:	11	12
<i>Til sammen</i>	<u>188</u>	<u>66</u>

Oter

2024 og 2023 fjor var de første årene siden ruseprosjektet startet opp i 2010 at det ikke ble registrert fisk med oterskader.

Heller ikke nå i 2025 ble det registrert fisk med sikre/typiske skader etter oter.

Ulovlig fiske

Det ble utført et omfattende arbeid av oppsynet i perioden mai – september 2025, med et spesielt fokus på elvene, og særlig Varpelva, samt utløpsområdet fra Varpelva ut i havet (Varpvågen). Dette er områder som er totalfredet for alt fiske. Dragsvatnan har vært kontrollert ang garnfiske. Det som har vært minst vektlagt i et stramt oppsynsbudsjett har vært kontroll ang fiskekort, men inntrykket er at fiskerne er flink til å kjøpe fiskekort.

Varpelva er fortsatt utsatt for ulovlig fiske. Det ble registrert laks i rusa med sår etter forsøk på repping.

Oppsynsmann Per Arne Rahka har sendt oppsynsrapport til Politiet og til Varpavassdraget grunneierlag, samt har hatt møte med grunneierlaget hver måned i oppsynsperioden.

Tangen Produkter har jevnlig samtaler med SNO når de er i Hamarøy, særlig når de har oppsynsrunder i havområdet mellom Rødtangstraumen og Kaldvågstraumen. Inntrykket er at det er et vesentlig mindre omfattende tyvfiske i havet og Varpvågen etter at SNO begynte å ha mer omfattende kontroll her.

Men det var i 2025 flere registrerte fisk i rusa med garnskader enn på mange år.

Tennene til pukkellaks i gytetida

Laks med sår/skade

SPORTSFISKET I VARPAVASSDRAGET 2025

Fangstresultat laks og sjøørret

Antall laks: 17

Samlet vekt: 34, 5kg

Laks under 3 kg: 14 stk

Laks 3- 7 kg: 3 stk (Største 5, 0 kg)

Snittvekt: 2, 0 kg

Antall sjøørret: 15

Samlet vekt: 6, 0 kg

Snittvekt: 0, 4 kg

Innlandsfisk:

Ørret: 44

Samlet vekt: 33, 0kg

Snittvekt: 750 g

Røye: 6

Samlet vekt: 2, 3 kg

Snittvekt: 390 g

Isfiske

Innrapporterte fangster:

309 røyer

Samlet vekt: ca. 77, 3 kg

Snittvekt: ca. 250 g

I 2025 ble det solgt 130 fiskekort i vassdraget: 53 sesongkort

14 ukekort

63 døgncort

Drag Landhandel har solgt 18 kort, 11 er distribuert av Varpavassdraget grunneierlag og 101 kort er solgt via Perfish.

Fangstrapportering: 70, 0 %

Uttak av laks av sportsfiskerne i forhold til antall laks som gikk opp i vassdraget i 2025: 9, 0 % (2, 3 % i 2024, 1, 4 % både i 2022 og 2023)

Uttak av sjøørret av sportsfiskerne i forhold til antall sjøørret som gikk opp i vassdraget i 2024: 22, 7 % (15, 3 % i 2024, 12, 7 % i 2023 og 4, 8 % i 2022).

I og med at det ikke selges kort for isfiske, viser ikke tallet på solgte fiskekort det reelle tallet for hvor mye som fiskes i vassdraget i løpet av et år. Det er estimert at antall personer som fisker på isen i perioden januar – april ligger mellom 250 og 300, av disse er det mange barn (også skole/barnehage).

Her blir rusa tatt på land høsten 2025. Den vaskes godt i Varpa før transport, opphenging og nye runder med vask og rens, tørking og lagring i naust.

VURDERINGER ETTER 2025 -SESONGEN

2025 var det siste året av et 16-års langt ruseprosjekt i Varpa.

Kunnskap fra ruseprosjektet slik det har vært gjennomført de siste 16 årene har vært svært viktig, det er i Nordland kun Varpavassdraget som har hatt et slikt prosjekt med ei ruse med fysisk håndtering av all fisk, og det er unikt at det har gått over et så langt tidsrom.

Lengde på hver enkelt laks har blitt målt, tatt skjellprøver av hver fisk (hvis ikke den er kommet så langt i gytefasen at det er vanskelig å nappe skjell av fisken), registrert og telt lus, og fisken har blitt merket for å kunne registrere flergangsgytere.

I tillegg har alt av sår/skader og ikke minst garnskader/garnmerker blitt registrert.

All sjøørret har blitt registrert og fisk over 300 mm ble tatt skjellprøver av, og sjøørret fulgte samme prosedyrer som laks.

Alt av skjellprøver har blitt sendt Norsk Institutt for Naturforvaltning.

I samtale med NINA høsten 2025 var det svært interessant å høre at NINA sin analyse av skjell fra laks i Varpavassdraget viste at det de senere årene var en del hybrider/kryssninger av laks og sjøørret!

All oppdrettsfisk, regnbueørret og pukkellaks har blitt tatt ut av vassdraget.

Bestanden av laks i Varpa synes å gå en god del tilbake, og 2025 var det året med færrest registrerte laks i rusa disse 16 årene med ruseprosjekt, og for sjøørretbestanden ser det veldig dårlig ut!

Det er likevel verd å merke seg at i Varpavassdraget har det svært store svingninger i bestandene av laks og sjøørret fra år til år, og sjøørretbestanden for 11 år siden (59 sjøørret) var enda dårligere enn det vi så i 2025. Etterhvert tok bestanden seg opp igjen.

Det er også viktig å sette søkelyset på den enorme tilbakegangen av registrerte ål i vassdraget, denne tilbakegangen er ekstremt stor.

Ruseprosjektet har vist at sportsfiskefangstene avspeiler ikke hvor stor eller liten oppgangen av laks har vært det enkelte året. I 2025, som var det dårligste året for oppgang av laks, tok sportsfiskerne flere laks enn i år der det har blitt registrert både 3 og 4 ganger større oppgang av fisk.

Basert på erfaringene fra ruseprosjektet synes det som om oterstammen er i sterk tilbakegang i Varpavassdraget.

Etter mange år med lite innslag av garnskadet laks i rusa, virker det som om det nå er mer ulovlig garnbruk i havet.

I Varpavassdraget er Varpelva ei stor utfordring innen for oppsynsarbeidet. Det reppes fisk i elva, dette er særlig tydelig når elva er i ferd med å bli lita eller når det har vært lite vatn i elva og regn fører til høyere vannstand og større oppgang av fisk.

Varpavassdraget Grunneierlag går inn med et ganske stort beløp til oppsynet for å få gjort en god oppsynsjobb, og det er ingen tvil om at det enorme ulovlige fisket som tidligere har vært i vassdraget nå er i ferd med å bli borte (med unntak av Varpelva). Sportsfiskerne er også blitt mye flinkere til å rapportere ulovligheter.

Ruseprosjektet har gitt svært interessante tall for uttak av fisk fra sportsfiskerne, det er ikke så mange vassdrag som har kontroll over oppgangen av fisk og som kan sammenligne det med fangstene som sportsfiskerne gjør. I og med at elvene i Varpavassdraget er stengt for fiske, så utøves alt sportsfiske i vannene.

Ruseprosjektet har til enhver tid gitt kunnskap om utviklingen til villaks- og sjøørretbestanden i vassdraget, og vassdraget har blitt brukt som et indikatorvassdrag for smålaksvassdrag i Nordland.

Oppdrettslaks, pukkellaks og regnbueørret er uønsket i Varpavassdraget og rusa har tatt slik fisk ut av vassdraget. Dette har gitt grunnlag for at både Hamarøy kommune og Varpavassdraget Grunneierlag kunne fronte Varpavassdraget som et rent villaks- og sjøørretvassdrag i perioden 2010 - 2025.

Kontinuerlig røkting/tilsyn av rusa gav mulighet for å varsle oppdrettsnæringa dersom det skulle være oppdrettsfisk på rømmen som kom opp i Varpavassdraget, og i løpet av driftssesongen fikk oppdrettsnæringa regelmessig oppdatering om alt av tall fra fiskeoppgangen i Varpavassdraget.

Det har vært interessant å følge med problematikken med lus på laks og sjøørret, dette har det vært veldig i fokus i Norge i mange år. Oppdrettsnæringa i Nord-Salten har disse årene fått jevnlig tilbakemelding om mengden lus på villaks og sjøørret. Selv om Varpavassdraget er midt i et kjerneområde for oppdrettsnæringa, har ikke tallene for lus på laks og sjøørret vært høye på fisk registrert i rusa i Varpa.

I 2025 ble det for første gang ikke registrert lus verken på laks eller sjøørret i Varpavassdraget.

Statsforvalteren i Nordland har i driftsperiodene for rusa nesten hver uke fått en oppdatering fra ruseprosjektet i Varpa.

Alt av kunnskap om fiskebestandene og oppvandringstidspunkt har gitt kunnskap/fakta som er viktig for The Quartz Corp i forbindelse med bedriftens uttak av prosessvann fra vassdraget. Uttak av prosessvann fra Hamnvatnet fører til mindre vassføring i Triumselva og forplanter seg videre til Varpelva, men det er tørrværsperioder som virkelig har negativ effekt på vannstanden i Dragsvatnan og Varpa med tilhørende elver. Det er særlig i lengre perioder med tørt vær at uttak av prosessvann kan påvirke vannstanden ekstra når den allerede er lav i Dragsvatnan, Triumselva, Varpa og Varpelva.

Hver uke (mai- august) har det stått informasjon om oppgangen av laks og sjøørret i rusa på ei tavle ved Dragskrysset ved Varpa. Sportsfiskerne syntes dette var veldig interessant informasjon.

Ruseprosjektet har gitt kunnskap som er til svært god hjelp til den årlige oppdateringen av Driftsplanen for Varpavassdraget. Prosjektet har vært til uvurderlig hjelp for å ha et godt regelverk, med riktige fisketider og fiskekvoter i vassdraget.

Ruseprosjektet de siste 16 årene har vist at mengden laks og sjøørret varierer veldig fra år til år. Utviklingen til lakse- og sjøørretbestanden er påvirket av mange faktorer; vannstand, gyteforhold, oppvekstforhold og utvandringsforhold for smolt og små sjøørret, innslag av oppdrettsfisk og pukcellaks og ulovlig beskatning.